

הַחַיִּים. אֲנִי ד' בְּמֵה אֲגַמְלֶךְ וּבְמֵה אֲשִׁיר אֶת חֶסֶדְךָ אַחַת מִן רַבּוֹא רַבּוֹת. מֵה כְּחִי וּמֵה יִכּוּלְתִּי לַהֲדוֹת לְךָ אֵין סוֹף וְאֵין תְּכִלִּית.

אַתָּה הוּא הַכֹּל, וְאֵיךְ נִתְעַב אֶת דְּבַרֵּי הָעוֹלָם כְּנִפִּי קְדוֹשְׁתְּךָ בַּתּוֹעֲבוֹתֵינִי. כָּל הַנַּעֲשֶׂה אַחַת הָעוֹשֶׂה, וְאֵיךְ נִזְהָם אֶת מַפְעֲלֵי קְדוֹשְׁתְּךָ בְּזוּהַמוֹתָנוּ. בְּכֹל חֲפִצְנוּ לַעֲבֹדךָ וְהִיא קְרַבְנוֹתֵינוּ. אֵף דְּבוּרֵינוּ וּמַחֲשַׁבוֹתֵינוּ בְּאֵמֶת וּבְאִמוּנָה יִקְדִּישׁוּךָ, וְהֵם יִכּוּלֵת הַבַּעַת תְּהוֹתָנוּ.

רַחֵם נָא ד' קִשְׁרֵנוּ בְּטוֹב חֲפִצְנוּ זֶה לָעוֹלָם, וְעוֹרְנוּ לַבַּעַת אֶת קְדוֹשֶׁה תְּשׁוּקָתָנוּ, לְנִצָּחַת.

שׂוֹאָה וּבַעֲתָהּ, לְמֵה פְּנִיכֵן כִּךְ זַעֲמוֹת, דְּמוֹת אִיוֹם מְרַעִיד כּוֹה מִי צִר לָכֵן, לְהַמְגִּיב לֵב בַּהֲבַטְתָּכֵן וְלִהְיוֹת כָּל עֵצָם בְּזוּעֲמַתְכֵן, אִם לֹא שֶׁהַבִּלְתִּי בַּעַל גְּבוּל, אֶת זַעֲמוֹ הַרְבֵּה מִגְּבוּלוֹת הָאִישׁ, עֲלִיכֵן צִר.

רַחֵם נָא ד' וּמַעֲתָהּ בִּימִין חֶסֶדְךָ הַדֶּרֶךְ אוֹתִי, וּבִהֵן אֶל תּוֹסֵף לְהַצִּיקֵנִי. גַּעַר נָא בִּהֵן, וְאֵף בְּדַמְיוֹנִי אֶל יִסְחָדוֹנִי, כִּי מֵאֵד יִרְאֵה אֲנִי אוֹתָךְ. לְבִי בִי יִתְכוּרֵךְ עַד בִּלְתִּי נִשְׁוֹא, וּלְזַכְרֵךְ, עַל בְּשָׂרֵי עוֹרִי צִפּוֹד. כְּשֶׁאֲגִיד חֵיתוֹ טָרֶף בְּאֲזֵנֵי טָרֶפֶן בַּעַת אֲשֶׁר אֶת דְּמוֹ תִּשְׁתַּיֵּנָה וְאֶת לְבֹו תִּכְרַסְמֵנָה, כֵּן הִדּוּ הַמִּית שְׁלוּחֵי זַעֲמֶךָ, עוֹד אֶת אֲזֵנִי יִצְרוּם וְאֶת נַפְשִׁי יִקְרַע. מֵה אִיוֹם הוּא הַשְׂאִיל גַּם אַחֲרֵי שֶׁנִּמְלָטִים מִמֶּנּוּ.

הוּא לִילּוֹת מְרַגִּיזִים, לִילּוֹת מַחְרִידִים. בְּכֹל חַיִּי תִרְעַדְנָה עֲצָמוֹתַי מִזְכְּרוֹנְכֶם, וְכֹל עוֹד בִּי נִשְׁמַתִּי אֶת אֲלֵי צוּרִי וּמַצִּילִי אוֹדָהּ, אֲשֶׁר בְּטוֹבֵי הַגְּדוֹל מִשִּׁינֵיכֶם אוֹתָנוּ הִצִּיל, וּבְרֹוב רַחֲמָנוֹתָי מִפֶּחַד צִלְכֶם, לְבִי לְרַסִּיסִים לֹא נָתַן לְהִתְפַּקֵּעַ.

כַּמַּעַט אֶת הַפְּנִסִּים בְּבֵית הַחֹלִים כְּבָר כְּבוֹ, וְאֶת הַנִּשְׁאָרִים כְּהוֹ. אוֹפֵל וְדוּמִי מַעֲצִיבָה הַתִּפְשָׁטוּ בַּחֲדָר הַמְּכַבִּידִים אֶת הַכֹּל, אֶת הַלֵּב אֶת הַמוֹחַ אֶת כָּל הַגּוֹף מְכַבִּידִים. אֵין כָּל רִגֵּשׁ וְלֹא כָּל מַחֲשַׁבָּה בְּתִרְחָשִׁים, רַק אוֹפֵל וְעַצֵּב.

וּמֵה אֲנִי יוֹשֵׁב בְּזוֹה, הָאֵם כְּחִי נַחוּשָׁה, אַחֲרֵי יוֹם נוֹרָא כּוֹה לָעוֹר הַלִּילָה. כְּמֵה פְּעָמִים מֵעַי הַיּוֹם כַּמַּעַט נִהַפְּכוּ. וְהָאֵם לֹא יָד ד' הִיא אֲשֶׁר אֵלְצָה אֶת לְבִי לְבַל יִחְדַּל מִעֲבוֹדָתוֹ בַּשָּׁעָה שֶׁעָמְדוּ הָרוֹפְאִים וְעוֹזְרֵיהֶם לְהַשִּׁיב אֶת

נפש בני אליה, בהתעלפו אתר נתוח הקשה, בכ"כ הרבה עבודה וקושי כ"כ גדול. חלחלה את כל עצמותי כמעט סוררה ואיך אשב. אבל עתה, אין לי עולם, אף את עצמי לא אדע ולא ארגיש. כל המקום וכל ישותי למחשבה ולתשוקה אחת נהפכו. בני יחיד, ויחידתי, המסוכן, הנשפט, המתאבק, העומד על חוד שפת הים, ומתנענע בין העולם ובין התהום.

יושב אני על שפת מטתו, חרד ורועד, לבי מוסיף להתכווץ ובגרוני כמין חניקה. הוי בני, עתה אני מביט בפניך, ועוד מקשיב איזה רחש קל משפתיך החוורות והעיפות, ומי ידע למחרתים מה יתי, אף עם יום המחרת אינני בטוח.

מגרש אני את המחשבות האיומות והמחרידות ומגער בי לאמר, אמונה, בטחון, ומחזק את כל עצמי ואת בטחוני בד'. כל עוד לא עבר הכל, צריכים להתאמץ בתפילה ולזעק לאב הרחמן, מתאמץ אני ובגוף רועד תגני מתפלל לד'.

רבש"ע, רחום וחנן. מילדותי ועד עתה מלא יסורים תגני. עוד ילד רך הייתי ואויבי, דאגותי וצרותי, כבר שברו את כחי ורוחי. פעוט עוד הייתי כשנתייתמתי, את אבי הצדיק כמעט שלא הכרתי, לא זכיתי שאבי איש אלקים הקדוש יגדלני. רבש"ע בכל זאת אין לי שום טענות ותרעומות עליך ח"ו, צדיק אתה בכל מעשיך ולולי ימין חסדך בכל מצוקותי, כי אז אבדתי בעיני. אנא ד' מכל צרותי אתה מושיע לי וגם עתה בזכות שמך הגדול ובזכות אבותי הקדושים רחם נא עלי.

רחם נא ד' על נפש נלקאה ואל תוסיף לשבר את לבבנו הנשברים, חוס נא אב' הרחמן ורשא את בננו. רחם נא ותן לנו מתנה יקרה זו, יחידני לשד נשמתנו. והנני מתעשת ואומר, הרק בשביל טובתנו, מפני שהוא לשד נשמתנו אני רוצה ומתפלל שיתרפא, לא. בעיקר צערו, צער הילד הוא המציק לי. רבש"ע הבט נא בשכיבתו האיומה, בתארו המר ורחם על נפש זו הנמצאת בצרה וצוקה כ"כ גדולה. ואני מוסיף להתפלל ולשפוך את נפשי לד'. רוצה אני להתאמץ יותר ולהתפלל תפילה שארגיש בה כי שמע ה' בקולי וכבר נושעתי, כמו שכבר בצרה אחרת הרגשתי כזאת, ולא אוכל. לבי כמו נסתם מלהתפלל תפילה חזקה. רבש"ע הוריני איך להתפלל שתהא ישועתי בטוחה, כל עוד הוא נושם, רחם נא ד' שאוכל להתפלל תפילה

אמיתית חזקה ובטוחה לפניך. סמר בשרי וזיעה תכסני, רוצה אני לקרוע את בשרי מעלי, מי יודע אם גם מחר יהי מה לקוות ועל מה להתפלל, עתה אני עוד מקה אבל תפילתי כאילו נסתמה. רצתי ולזעק לפני שער המלך אצתי, והנה את השער סגרו, ועוד לקחוני ואל השאול השליכוני. והוא השאול, את לועז סגר אלי והכל נסתם. שתם תפילתי, ומי יודע אם לא יעבור הזמן ח"ו.

אני מביט בהילד, המתנענע הוא או ח"ו מפרפר. מצבו הורע ונשימתו הוכבדה, הנני רועד ומתפלץ כולי. לבי, כאילו איוה יד אותות אותו ללוחצו בלא רחמנות. עוד תוסיף היד ללוחצו מעט ואיננו. אני מרגיש כי כח אחר כח, עוזב אותי, וכל ישותי חודלת מלהיות. כאילו נשמט אני כולי הלאה מגבולות האיש השגותיו ועולמו בכלל. את אשר אני עוד מכיר, לא כהכרת האיש הכרתי, ואשר לא יכול האיש להכיר אני מכיר.

והנה סער מתחולל, ירי, וכגשם זועף חצי חמה עלינו זורמים, אין נסתר מהם. האם את כל אשפתו אף אלקים עלי ירוק, למה רק אותנו שמו למטרתם. ומכל עבר וצד חצי הזעם אלינו סרים ואלינו קולעים. שאון. בעתה ורמיסה. וכנפצע אנוש על שדה קרב כל גופי מתכווץ שוכב ומתצמצם כלו.

שוב רוצה אני לחזק אותי ואת בטחוני, ברור לי שהאל הגדול הבלתי בעל גבול, הוא ורק הוא יכול גם עתה משיא צרותי החזקים והמרים כ"כ, להושיענו. אבל אין בי אנכיות אשר תקום, ולא רוח אשר יתחזק. הכל נשבר אף חרסי עצמותי כבר לרסיסים נתרוצצו.

ותמונות בולטות כ"כ זועות וכ"כ איומות של העתיד המחריד שלני ח"ו, לעיני כמו מעצמן מצטיירות. השבת איך יראה הפסח, וכל החיים חיים של צרה ורוע, חיים ההם למה לי.

מגדר אני נדריים, ולמה רק נדרי כסף. מגדר אני נדרי עצמי, זאת לתקן ובה להיטיב אותי.

ג

אין קדוש כד' ואין רחום כאלקיננו. כל יושבי חלד, את פסלי עצמכם

לפני הוד קדושתו שברו, ואת צלמי תאותכם אל תפארת מלכותו שעבדו.
בקשו אותו, ואז את פניו לכם יאיר, ללכת בדרכיו קבלו ע"ע, ואת דרכיכם יצליח.

רם ונשא, משמי השמים אל השאול הבטת, ואותי בתחתיתו, כמוש בעוני ראית. שוכן עד, מן היכליך, תפארת עוז וחדוה, אל נרמס נתעב ירדת ואותי להקים בעוד מועד מיהרת. את רצונך הטוב להושיעני, מרחוק הראתני, ובו את רוחי בי תשיבני. פתאום רואה אני אותי יושב בשלש סעודות (בסעודה השלישית בשבת) ובני על ידי. נרעשתי ונודעזעתי. באופל, שואה, ורציצה כזה, כשאני עם כל עולמי באש ותמרות עשן מתאבכים, דמיון נהדר כזה, אשר אף לקוות לו הי' קשה לי, לא מעצמי דמיתי ולא ברצוני ציור נושע בטוח ושמת כזה ציירתי. רק אתה ד' ברוב רחמיך על אומלל מרוסק חמלת, ועל מדוכה ומוכתש רחמת וקו מן אור ישועתי לעיני הזרחת.

נרעשתי וכמעט נדהמתי. בדמיוני רוצה אני את יד בני להחזיק ולנשק, וסולד ממנה לאמר, הלא בד' האל המושיע עלי לשמוח. לכרוע ובכל קומתי אליו להשתחוות, לשבח לפאר לרומם על הטוב למעלה מעל לגבול אשר גמלנו.

אנא ד', אין סוף אתה, כחך בלתי בעל גבול. הנפת ירך החזקה אין בנו כח לישא, אף בהשלכתך הטובה, אשר מן השאול אל העדן השלכתני, כמעט כליתני. לעיני, הילד המסוכן המרחף בין ארץ ושמים, ובחזיוני, הבריא היושב על ידי בשלש סעודות כאיש לא ידע חולי. לשיר לד' נתלהבתי, ונשגבה ממני. וכים גועש בקרבי, אשר גליו את כל עצמי אליי זורקים, לשם קדשו, לרגן, ולהוד תפארתו לפאר, ולא אדע מלה אשר את שאון המיתי תכיל. הטבת את חסדך הגדולה מאתנו, ואין ביכולתי אף בתודה לגמלך. וישועתך רחבה מני השגותינו ואיך נשיג לך במה להודות.

יסר אותי ד' ואוסר, וגופניות אנכיותי אז כמעט ביטל וחסר. גם הרגשותי גם תודתי אז כמעט הלאה מגבולות האיש היה, תודיתי לד' תודה אשר עתה גם אני לא אדעה. נשמת שירה לאדון הנשמות שרתי, אשר דבורי לא יכילה אף מחשבתי עתה לא תשיגוה.

ד

ארוממך ד' אבי ומלכי על כל מעשיך אשר עשית עמנו ומרכבה להתגלות הוד מלכותך בחרתנו. יסרתנו צרפתנו זככתנו ואמונת יכולתך חזקת גם בלב זולתנו. יכירו ויראו כלם כי אין כאלוקינו אין כבוראנו מי כמנהיגנו ורק הוא מושיענו.

כדור משחק בידי שריך עשיתנו. שר העדן כי יקבלנו הרווחנו ואמרנו נושענו הוטב לילד וגופו התחזק, שמחו כלם, וזה לזה טוב בשרו, שלנו הוא כי הבריא, אמרו. ופתאום לידי שר הפחת אותנו השליך, ושוב בצרה עוד מחרידה מן הקודמת היינו. דם נפשו זב בלי מעצור, לא הועילו תרופות הכי עצומות וכל התאמצות המומחים וחכמותיהם לאל היו, לאפס ותהו נחשבו. ויאמרו נואש אף תקה קלה לנפש האומללה אשר בדמה תזנב, ח"ו נעדרה, כל תקותנו לריק היתה ועבודתנו להבל. אחד הרופאים כבר מיאן לנו להשיב על שאלתנו, שלום מחמדנו ילד המעונה. והשני על פצעי משפחתי ריחם, ואותי להתאמץ זירז, למען שמור אותם משגעון, בעת אשר ח"ו יקפד חוט חיינו. מה רב כחך ד' כי החזקתני ולשמע זאת לא כבה גרי. צעקו אהובים בחוץ גם בכו מן קול צוחה, כי ח"ו כבר גברו העליונים. פרועה וצרה, מהומה ומבוסה. גופינו כבר לאל היו, ורק רוחות מרות מאתנו נשאר, רוחות מרות וחשכות, אנה ואנה נסתבות ובדם צרותיהן מתבוססות.

אין כמוך ד' ואין כרחמנותך. את בכיותנו אף דמנו אשר כמים נשפך, עם בכיות ותפילות אהובינו ורחמונינו, במרום שטעת, את הגזר דין קרעת, אף הוילון אשר בין מפתחי לבבי לבין שערי שמך קרעת. אופל לבבי באור השחקים הבריק, וכי תושיענו הרגשתי, ונודעזעתי. היא התפילה אשר אלי קריתי. ברוך אתה אֵל המרחם כי תושיעני. אשרי המקוה לך ואת נפשו לך בתפילה ישפוך.

גדול אתה אלקי ואת גבולך אין לחקור. קטנים אנחנו ואף אפיסת קטננו נגדך, רק לפעמים לנו נגלה. דל כחי, ואף בעת אשר את ישועתנו, בלבי הזרחת, קצרה רוחי על עמידתי להתחזק. גלי הזעם שוב שטפוני והרי מצוקה בכובדם רמסוני. הרופאים אומרים שהשעות מנויות. ואיך אבטח בקשב לבי כי לא הטעני. ואם דיבור הילד אשר רק כיונה יִהגה, כבר קשה לשמוע, מי יערוב ללבי כי לא שגה.

בּוֹרָא יֵשׁ מֵאֵין. וּמֵאִפְסֵי, הַמּוֹן עוֹלְמוֹת וּבְרִיּוֹת אֵין חֶקֶר עֲשִׂיתָ. כְּמִי
 אַחַת לַכֶּמֶה שָׁנִים כֵּן גַּם עָתָה אֶת הַשָּׁמַיִם פִּתַּחְתָּ, וּבְגוֹדֵל תִּפְאֶרְתָּךְ אֵף זֶרַע
 כַּחַךְ עַל כֶּסֶּא מַלְכוּתְךָ נִגְלִיתָ. בְּכָל בְּדִאיוֹת הָעוֹלָם בַּעֲטַת וְאֵת טַעוֹתָם פִּצְצָתָ.
 לֵאמֹר, כָּל יוֹשְׁבֵי הָרִים וְשׁוֹכְנֵי עֲמָקִים רָאוּ כִּי רֵק אֲנִי הוּא וּמִבְלַעֲדֵי אֵין כַּח
 וְלֹא הִנֵּהגָה, לֹא טַבַּע וְלֹא הִכְרָה, הַטּוֹב אֲשֶׁר אֱלֹהֵי תִקְוָה, בְּלַעֲדֵי אֵין תִּקְוָה,
 וְאֵת הָרַע אֲשֶׁר תִּרְאוּ, בְּלַעֲדֵי אֵין יִרְאָה. כָּל נִמְצָא רֵק אֶת מִצִּיאתִי מִגְלָה,
 וְכָל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ מַלְאכֵי שָׁמַיִם בַּשָּׁמַיִם וְעַד זֹחֲלֵי הָאָדָמָה בִּבְכֹן הָאָדָמָה, אֲנִי
 הַעֹשֶׂה. בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ יְיָ, אֲשֶׁר, לְמַעַלָּה מֵהַטַּבַּע וּלְמַעַלָּה מִכָּל
 הַשְּׂגָה אֲנוֹשִׁיּוֹת אֶת בִּנְנוֹ הַחַי אֵף הַבְּרִיאָה.

בְּיוֹם אֵף בְּלִילָה בְּכָל עֵת וְעוֹנָה נִפְשֵׁי הוֹמָה בִּי, וּלְשִׁיר אֶת חֲסִדֶיךָ
 חָנַם לָנוּ, מִמֶּנִּי תִדְרוֹשׁ, אֲבָל תִּפְחָד מוֹל כְּבוֹדְךָ הִגָּה לְהוֹצִיא. אֲנִי ד' זֹלַת
 נִפְשֵׁי מֵאוֹמָה אֵין לִי, וְאוֹתָהּ אֲנִי מִבְקֵשׁ לְהַגִּישׁ לְכָבוֹד קְדוֹשְׁתְּךָ, אֵל תְּבִישְׁנִי
 אֲבִי וּמַלְכִי מִלְּקַבְלָהּ. אֵל טוֹב וְסֹלַח הוֹשִׁיעֵנִי שְׁבַכְל חַיִּי, כָּל מַחֲשַׁבּוֹתֵי מַעֲשֵׂי
 אֵף נִשְׁימַת אִפִּי לְכָבוֹד מַלְכוּתְךָ תִּהְיֶינָה. הַעֲבֵר נָא אֶת מִנִּיעוֹתַי מִבֵּית
 וּמִבְחוֹץ וְהוֹשִׁיעָה אֶת יִשְׂרָאֵל וְאוֹתָנוּ בְּנִיךְ בְּגוֹף רֹחַ וּנְפֶשׁ וּקְרַבְנוּ לְהִשְׁתַּעֲבֹד
 לָךְ וּלְעַבְדְּךָ בְּשִׂמְחָה בְּכָל פְּרִטּוֹת עֲצָמוֹתֵינוּ בְּאַמֶּת.

— — — — —

וְעָתָה אֲנִי יוֹשֵׁב דְּיוֹמָם. גְּדוֹל הַכָּאב עַד בְּלַתִּי עֲמוּד, וְהַשְׁבֵּרוֹן עַד
 בְּלַתִּי נִשְׁוֹא. כִּי אַחֲרַי שׁוֹכְנֵינוּ בַּחֲסֵד חָנַם מֶדֶד יְיָ לִבְנֵי יִקְרִי וְנַחֲמֵד כּוֹה.
 אִישׁ אִמֶּת מוֹפְלֵג בַּתּוֹרָה, חָכֵם וְיֹשֵׁר, עֵדִין בְּמִזְגוֹ וּזְךָ בְּמִדּוֹתָיו הַתְּרוֹמִיּוֹת
 עַד מְאוֹד, וְאֲשֶׁר הָיָה קָשׁוֹר בְּנִפְשֵׁי וִיחִידָתִי, עַד לְמַסּוֹר אֶת כָּל נִפְשׁוֹ בְּשִׁבְלִי.
 וְאַחֲרַי שׁוֹכְנֵינוּ שִׁירָאָה ד' בְּתִלְאוֹתֵינוּ וְעִמְלָנוּ הָעֲצוּמִים וְיִשִּׁיב לָנוּ אֶת מַתָּנָתוֹ
 הַנַּחֲמָדָה וְהִיקָרָה הַזֹּאת וְיִרְפָּאָהוּ מִמַּחֲלָתוֹ הַמְּסוּכָּנָה, הַנִּלְלִי. נִגְזַר עָלַי מִמְרוֹם
 דִּין קֶשֶׁה, דִּין מֶר וְנִמְרָר כּוֹה, לָשׁוּב וּלְקַחְתּוֹ מֵאֵתִי בִּשְׁנַת ת"ש בְּמִלְחָמָה.
 כִּי בְּיוֹם י"ב תִּשְׂרִי נִפְצַע קֶשֶׁה בְּעַמְדוֹ אֲצִלִּי, וּבִט"ז בּוֹ יוֹם ב' דְּסוֹכוֹת יֵצֵאָה
 נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְהַטְהוּרָה בְּקְדוּשָׁה וּבִטְהוּרָה. וְעַמּוֹ גַּם זֹגָתוֹ כְּלַתִּי הַצְּדִיקָה
 וְהַצְּנוּעָה מֵרַת גִּיטָל ז"ל בֶּת מַחֲרֵי הָרַב הַצְּדִיק וּבִנְשׁ"ס מוֹהֲרֵי ד' שְׁלֵמָה
 חַיִּים שְׁלִיט"א מִבְּאֵלִיכָאוּ בְּיוֹם י"ג שָׁבוּ. גַּם כָּל תִּקְוַת עֲצָמֵי וּנְפִשֵׁי אֲשֶׁר
 בָּהֶם, כּוֹה וּכְבָּא, נִגְדַע. יִגַּם הָעֵתִיד שְׁלִי ע"י שִׁתְּגַדְּלוּ וְיִתְרוֹמְמוּ הֵם בְּגוֹפֶם
 נִפְשָׁם וּרְוָחָם נִהְרָם. גְּדוֹל הַשְׁבֵּרוֹן עַד בְּלַתִּי נִשְׁוֹא, וְרֵק אֶתָּה ד' בְּרוּךְ
 נִפְלְאוֹתֶיךָ תַּעֲמִדְנִי וְתַחֲזַקְנִי.

לך ד' חסד ולי בושח הפנים, כי עונותי גרמו כל אלה. אב הרחמן יודע את לב האב על בנו רחמיו. ומי כמוך מכיר בשבירת לבי וברציצת כל עצמי, עם כל זה הנני מתחזק להודות לך על רב חסדך שזיכיתני באוצר נחמד כזה. אף הוספת לו קרוב לארבע שנים, מן מחלתו עד פטירתו. משבח ומפאר אני את כבוד קדושתך בעד האוצר הנחמד הזה שזיכיתני בו א"ל שנים. ומה טוב הי' לי אן, אור שמש הי' חשוך לעיני לערך חבטה אחת בזהר פניו הזכים והמאירים.

אנא ד' רחם נא על יהודי כ"כ אומלל כמוני. חוס נא אבי ומלכי יהקשב לתחינת לבבי המתמוגג מרוב געגועים צער ויגון.

הנה כל חזמן שזכיתי במתנתך הטובה בן יחיד, בכל מאמצי כחי השגחתי עליו. ובכל לבי ונפשי, בעזרתך, שמרתיו. וכל חיי היו אצלי כאין בשביל חייו. ועתה בעתונו פלצות לאמור, איפה הוא הבן יקיר, ובמה אשמור אותו עתה. הלא גם בעד גופו העדין והנך הייתי מוכן למסור כל עצמי ואיו. ואיך הוא עתה. מאיד תרעד נפשי ותהמה, מה לעשות עתה בשביל היקר לי מכל עצמי, שלא יאונה לו כל רע ח"ו, אף לא ידאג ולא יפחד ח"ו. דלפה נפשי יגלאה מחפוש דעה, מה לי לעשות וטוב לו. שומר ישראל שמור נא את בננו אלימלך בן ציון וכלתנו גיטל אשר לקחתם ממני אליך. תהי נא צדקתם תמיד לפניך ותהיינה נא לרצון לפניך תורתך ותפילתי בעדו ובעד זוגתו כלתי. קרב נא אותם אליך ד'. ענגם והטיבם אדון טוב ומטיב. העלה נא אותם בכל פעם יותר ויותר מכפי צדקתם וחסידתם, ויותר מכפי תורתך ותפילתי בעדם. צרור נא בצרור החיים את נשמותיהם, אתה ד' נחלתם וינוחו בשלום על משכבם.

רבש"ע, אמור נא די לצרותינו הגדולות עד מאד, יכפרו נא נפשות היקרות הנפטרות, עם כל תלאותינו וסבלותינו של המתים והחיים על כל חטאתינו.

רחם נא ד' מעתה על כל ישראל בכלל ובפרט, בחסדים טובים תיכף ומיד, ונהי' נא גם אני גם צאצאי עם כל הנלווים אלינו וכל ישראל בכלל הרחמים והחסד. וזכנו נא תיכף ומיד לגאולה שלימה, ולתחית המתים, ולישועה אמיתית בגופנית ורוחנית, אמן.

המאמרים בקונטרס „צו חרח“ עד אות ל״ו שהגיעו לידינו יחד עם הכתבים הנזכרים בהצוואה, הנס רק חלק מרשימות המחבר מרן אדמו״ר זצ״ל, גורל יתר המאמרים לא ידוע לנו. — בידינו נמצאים כמה מאמרים שהועתקו מכת״י קדשן, והננו מצרפים אותם כאן כהשלמה לקונטרס זה. המוציאים לאור

לו

האדם צריך לעשות לעצמו סולמות לעלות על ידיהם לפעמים השמימה, הניגון הוא אחד מהסולמות ובפרט כשמרגנים אחר שמחה של מצוה, וכלב נשבר

בכל אדם יש חלק מעולם הניגון לכן בעת שמנגנים ניגון צריך לעורר חלק מעולם הניגון אשר בו, ואם לאו רק שמנגן ניגון שחיבר אחר בלבד הרי זה כמו מים שפלט חבירו ומאס.

לז

מען ברויך זיך קענען אויס, שמיסין מיט השי״ת לא בדיבור בלבד רק יותר במחשבה בבחי' ממעמקים קראתיך ד', אני איני יודע מאומה רק פין מיין טיפעניש רעדט זיך ארויס.

רבש״ע די ביסט גאָענט אינז זעמער ווייט, שטאַרק איז אינזער רצון, שוואַך איז אָבער אינזער יכולת, רבש״ע זיי די אונז מקרב מיט דיין כח אין סוף.

לח

אם עלה לך פתגמים וכללים בעבודה ובמוסר, מוטב, ואם לאו אות הוא, או שאין אתה שוקע א״ע ואת חייך בתורה ומוסר, או שאתה סנדל כלומר בלא צורה לעצמך (יבמות דף מ״ב). כי מי שמשדל א״ע להמשיך את כל חייו לתורה ומוסר, מוצא מניעות ועיכובים, לא חיצוניים בלבד, כעול הפרנסה וכדומה, רק גם בקרבו פנימה, בעצלות, נטיות ומדות רעות ר״ל, וכיון שהוא עוסק תמיד בהשתדלות ובמלחמה זו, לפעמים נכשל ולפעמים מנצח, אז יוצא לו כללים, באופן זה ובתחבולה זו מנצח ובאופן ובתחבולה זו נכשל. וכיון שדעותם ונטיותם של בני אדם אינן דומות זו לזו, ומלחמותיו הפנימיים נצחונותיו וכשלונותיו של זה

אינן דומות לשל זה, לכן צריכים לעלות בקרב כל אחד כללים לעצמו, שאינן דומות לשל חבירו, כל אחד כפרצומו וצורתו, ומי שאינן עולות בקרבו כללים לעצמו סימן הוא או שאינו ממשיך את חייו לתורה ומוסר ואינו לוחם. אין לו, לא נצחון ולא כשלון. או שהוא מין סגדל שאינו מרגיש א"ע, ולא גילה בקרבו צורתו המיוחדת.

לט

הייתי אצל עשיר בעל חומה, ומתפרנס הוא בלא יגיעה מביתו, דאגות אחרות ג"כ לא מצאתי אצלו, כי בעניני הגוף אין לו חוסר, ובעניני הנפש אינו מרגיש חוסר. רק דאגה אחת אחת ראיתי שמטרידתו, במה לבלות את זמנו הפנוי כ"כ. ומצאתיו כשהוא משוחח עם ב"ב וקרובותיו רק לשם הפגת הבטלה. גראה הי' לי כאותה הנשמה שזכתה לג"ע, ע"י שבעוה"ז שהיתה בגוף בעל עגלה הצילה שתי נפשות ישראל ממיתה, ובשביל שהי' ע"ה ולא הי' לה שום השגה מג"ע, נתנוה בארמון מפואר ובידה שוט לנענע בה כאות נפשה, עד שחמלו עלי' המלאכים שתאבד את הג"ע בשוט, כמו ששמעתי מעשה זו מכ"ק חותני הרה"צ זצוק"ל, וחמלתי אני גם עליו איש שיש לו זמן ופנאי שכל רגע ממש ג"ע הוא, כמה יכול הוא לפעול בכל שעה, במעל"ע וכו' והוא מאבד את הכל בשיחה קלה ובבטלה. ממש קנאתי בזמנו, לו הי' יכול לחונן אותי ולגדר בשבילי עכ"פ ד' שעות במעל"ע, ויגדל את יומי עד כ"ח שעות, כי אז שמחנו יחד, הוא הי' נפטר מד' שעות בטלים המאוסים עליו, ואני נתעשרתי בחלק ג"ע זה. אבל למה לי להתאוות להזמן שלו, זמן ריק כזה, לעולם של תוהו ובוהו שאין בו לא הרגשה ולא השגה, לא נפילה ולא עלי' אחרי', חיים שכל התשוקה והעונג בה הן רק לעת האוכל, והאם לא תבחל נפשי בהסתכלה בזהום של תוהו ובוהו שלו הזה. ולמה אני מביט בזמן הפנוי שלו, ואינני מביט בזמן הפנוי שלי, כי האם א"א כבר לקמץ מזמן השינה שלי, והאם אין עוד אצלי רגעים ופרורים דקים, בלתי נרגשים, של זמן בטלה, ושאפשר לחברם לזמן אחד מסוים, ולמלאותו בעבודה. תכבד העבודה ע"ע ותמצא זמן באסמך.

מ

אין לך שבט לאיים בו את יצרך יותר טובה, מאשר שבט מוסרך של עצמך, והחרטה והמוסר הכליוה שמענים את לבו של האדם אחר חטאו ואחר

נפילתו, דיים לעצמם, לאיים עליו ולהתרחק מן הכיעור. אבל דא עקא, שגם בשעת חרטתו לא הרג ליצרו, ובסתר לבו כבר מתכונן הוא לשוב ולפגל, ובשביל זה, אין מעשיו כ"כ רעים ואין לבו כ"כ דוח עליהם עד שכמעט ירצה לשום סכין בלועו מרוב כעסו וצעריו על עצמו ומפחדו יפחד ומצעריו ירא ישמור ויברח. וע"ז אמרה הגמ' יזכיר לו יום המיתה ולא אמרו יזכיר לו המיתה בלבד, כי אז, ביומו האחרון שיצרו פסק, איומת הזוהמה נגלתה לפניו בכל געולה גיעל נפש, וכל ימי חייו עוברים הטובים שנמצאים בו זעיר שם וזעיר שם, כמעט אינם נכרים לגודל מעוטם ובדידתם. ואז מה גדל צערו וכאבו. למה עשה ככה ללא מועיל וללא תכלית, למה שמש את ימי חייו לרדת על ידיהם אל עמקי הזוהמה ותפול עתה אל נקבי דתהומא רבא בין חמרי אתני וכלבי, שכבר עומדים סביב למסתו ומחכים על נפשו, תחת שהי' יכול לעלות על ידיהם אל ד' אל מדור האצילות ונפשו תעוף אל חיק אביה בנועם צחות זכות וקדושה. את לבו יקרע ואת נפשו יטרף בכסו מרוב צערו וכאבו, ואז היא החרטה האמתית. וזאת יזכיר לו "יום" המיתה. ועוד אפשר יזכיר לו יום המיתה שגם מעשה זו יזכר ביום המיתה ידאג ויצעק עליו ויפחד, חרטה זו מעתה יפחד, ומצעריו זה מעתה יברח ויתרחק.

מא

א"א לך לרחק את יצרך בלתי אם כשחשנאהו. היינו שתעורר בלבך שנאה אליו על שהוא רוצה לאבדך מב' העולמות ומטשטש את דעתך ולבך. ועי"ז, ע"י שתעורר שנאה בלבך על יצרך יקל לך לכבש את היצר שתצטרך ותוכל לבזותו ולמאסו עוד, כמו יצה"ר המפתה למעשה נבלה ונתבל ח"ו.

מב

רבש"ע כמה ימי עבדך, מתי אשלם את חובי אשר ערבתי לנפשי, והבטחתי להוציא מקרבה חבורים וספרים אלו, דרכים, כללים, השגות, רעיונות ופשטים, שהיא הרה עמהם. היספיקו שבעים שמונים אף תשעים שנות עבודה, להריק את רצון ותקות עני' זו. אנא ד' הארך ימי, וברך את עבודתי עד שמכל עבודה מועטת תצא עבודה רבה, ומכל רשימת עטי יפיץ ענינים שונים, ודוד המלך התפלל אל

תעלני בחצי ימי, לא בחצי ימים, רק בחצי ימי הימים שלי, לפי עבודתי וחובותי
שעלי לשלם לנפשי.

מג

אדם, אדם, מן העולם אתה הולך ומתרחק ואל הקבר אתה הולך ומתקרב,
בכל מעשיך אף נשימותיך. ולמה זה יחלום ויטעך לבך לאמר, השקע בעולם
כבוש וחזיק בה יותר ויותר. והי' בפסיעה האחרונה כשתתקרב כבר אל שפת
קברך תצק עולם עולם למה עזבתני מי השליכני ממך עד הלום.
וכבר הזהיר שלמה המלך שאול צעדי' יתמוכו. כל צעד של איש תמיכת
וסמיכה אל השאול והקבר הוא.

מד

אם רצונך ללמוד שלא לשמה, שתבא ע"י לשמה, העמק את שכלך בתורה.
גרור כל גרגיר שכל אשר בך, להשקיעו בעיון התורה. ואם לא בשלא לשמה כזה
תטריד קשה לך לבא לתורה לשמה. כלומר כי עיקר קושית הלמוד לשמה היא
מפני שנפשו של אדם מורגלת לעשות הכל לטובתה מוקפת היא בתאות רצוניות
ומחשבות לעצמה. לכן אף אם רוצה הוא לעסוק לשמה, באות השאיפות לעצמה,
ומעקלות את הרצון לתאווה לצורכה ופניותיה. ומה היא התאווה בעצמה, רצון
סתמי הוא, רצון שצריך האדם אליהם. הרעבון בעצמו, שהאדם מרגיש, למשל,
אינו די לו, ואם יחסר לו הרצון, לא יכין לו לאכול טרם ירגיש את רצונו ולא
יסחור למצא פרנסתו. אף לא יאכל ג"כ, כמו שרואים בחלושי עצבים, שנחלש
רצונם שאינם אוכלים אף כשירעבו, ומכש"כ בשאר הדברים כגון הולדת בנים
וכו', ונתן ד' באדם גרוי זה שנקרא רצון, ולא שיש לו להאדם הרבה רצוניות,
כגון רצון לאכול, רצון לשתות וכו', רק שאיפה פשוטה יש לו להדברים שחסרים
לו, למלאותם, והדבר שנוגע בהשאיפה מושכתו השאיפה ונעשה רצון לדבר הזה,
וכים זועף היא השאיפה גלים מתרוממים במקום הזה וטורפים ספינה, ובמקום
אחר בולעים בהמה, ואף בקוצים ורפש לא יבחנו אם יסגשו על דרכם, לא שגלים
שונים יש, מהם שרעבים לבלוע בהמה, ומהם לספינה וכו', רק זעף אחד יש, זעף
אחד, של ים אחד, ומתראה במקומות שונים, ובולע דברים שונים, ואם ישבע
האדם מרעבונו, ישאף וירצה לשתות וכו'. וגרוי זה ושאיפה הזאת כשהוא ריק
אף בשטותים יאחז, לבלוע, כמו שראיתי כבר אנשים באים בימים מתאווים

לשטותים סחות־ערך כילדים, השאיפה והגרוי הפשוטה המלווה את החיים נתעקלה ובלעה גם רפש שפגשה על דרכה, כמו הגלים הנדחפים מועף הים. ואף כשלומד לפעמים לשמה, כיון שעוד לא המית והשקיע שאיפת וגירוי חייו, לבלוע מן כל הבא בידו לצרכיו ולקיומו, ועודו מוקף ברצוניותיו ובהנאותיו לצרכיו שוב יתבלבל רצונו הסהור רצון של לשמה בשאיפה לעצמו, בפניות ותכלית קרדום לחפור בה, משא"כ המשקיע את השלא לשמה בלמוד של עיון, כי כל עיון מוליד התקשרות, עד שבשעה זו שמעיין שוכח את כונתו הקודמת, והדבר נוגע ללבו. מכל חסרון ידיעה וקושיא מצטער, ומכל ידיעה ותירוץ מתענג, ובמדה ששוקע בעיונו, במדה זו גם שאיפתו וגירוי חייו נשקע בלימודו, מצטער על העדרו, ומתאוה בה למצאו. וכאשר תאות עצמותו הפגי' נעדרה, וגם היא בחזרתו נשקעה רצונו הסהור יציץ, והלשמה יתגלה באין מנוחה ובאין מפריע.

מה

איתא מבעש"ט ז"ל על הפ' אנכי עומד בין ד' וביניכם, שהאנכיות שמרגיש האדם בקרבו דואג ורודף רק צרכי עצמו זהו עומד ומפסיק בין ד' וביניכם עכ"ל הק'.

אבל לבטל את האנכיות של האדם רק באהבת חברים יכולים, ולא כשהוא איש נפרד לעצמו, וזה הרמז אנכי עומד, כשאנכי עומד לעצמו אז זהו בין ד' וביניכם. כלומר, חשבנו שמה שהאיש מרגיש כ"כ אנכיות בעצמו עד שבכל חושיו שקוע לדאוג רק לעצמו, זאת היא מין התחזקות פנימית. כיון שנפשו בפנימיותה רואה איך כל בני האדם דואגים רק לעצמם, מרגשת היא את עצמה יחידה וגלמודה בעולם, ומי ידאג למענה לכן היא עומדת על נפשה, ומתחזקת לדאג בשביל עצמותה, עד שלאט לאט מתפתח ומתחזק בקרבה מין עוקץ רע. אנכיות, רק בשבילי אני ואפסי עוד. ואפשר שגם זאת היא הסבה מה שנשים וילדים רחמנים הם על זולתם, יותר מן האנשים וגדולים, כיון שע"פ הרוב יש להם מי שדואג להם, הבעל לאשתו, והאב והאם לילדיהם, ולא ראה נפשם עוד א"ע לגלמודה בעולם, לכן לא התחזקה כ"כ באנכיות, וגם צרת חבריהם מרגישים ומרחמים עליהם יותר.

לכן העצה להמעיט ולגרש את האנכיות מלב האדם ולא יתרחק עי"ז מד' היא, שיתקשרו עובדי ד' ומטהרי הנפש יחד, באהבת חברים, וידאגו כ"א לזולתו כמו לעצמו. ידע כ"א מדאגת ושמתת חבירו וישתתף בהם וכו', ומכש"כ בעניני

העבודה עבודת הלב במחשבה המוח והלב וכו', וממילא כ"א מהם לא יראה א"ע בפנימית נפשו לגלמוד בעולם, ויקל לו לשרש את האנכיות מקרבו. אבל אל יטעה שום איש בזה, לדמותו למה שאיתא בספ"ק, כמדומני בעיקרים. שמביא דעת אריסטו, שאומר שצריכה כל מדינה להיות משותפת בכל עניני, מסחרם הונם וכו' בבחי' כיס אחד יהי' לכלנו, כי כמו שהם מסטרא דקליפה וחיצוניות, כן כל דעותיהם בחיצוניות, ואל פנימית נפש האדם לא הגיעו. כי אריסטו וכל הנמשכים אחריו מתחילים מן חיצוניות האדם וגופו, כספו הונו וכו' יחיו משותפים, ושתיים רעות עושים בזה כי כיון שגופו של האדם מעולם הפרד יש לעצמו הוא. לכן א"א לשתפו ולערבו באחר, וכיון שכן, את עצם רוחם עזבו ללא תיקון וללא הועיל, ויחד עם הגוף שנשאר נפרד, גם רוחם נשאר באנוכיות לעצמו, תאוה, שנאה, אהבת הכבוד, רק שמלבשים את הדברים הגרועים אלו בלבוש של רמי' של השתתפות, וכמו שאיתא בספר הנ"ל איך אמרו ברעתם גם על זניני עריות כיס אחד וכו' ר"ל. גזלו חמסו וכו' הכל בטענה רמי' של השתתפות. אבל דרך התורה היא להיפך, ההון יהי' לכל איש לעצמו מסחרו וכל שאר עניני גופו, רק עצם האדם ונפשו שהוא למעלה מן הפירוד יתקן שלא יהי' לעצמו, רצונו דאגתו שמחתו וכו' יהי' גם לזולתו, ישתוקק שגם לחבירו יהי' כל טוב כמו לעצמו, ואם יצטרך חבירו בטובתו ימלא תיכף אותה, עד שתכלית נפשו לא יהי' על עצמו בלבד, רק גם לחבירו, ואז יועיל לשרש את האנוכיות מלבו כנ"ל ונוכל להתקרב יחד לד' אחד.

מו

האיש ישראל צריך להיות לפעמים גבוה מן השגתו. צריך להיות לו זמנים, שירגיש מין התרוממות שאינו יודע ומשיג מה היא, עד שלפעמים נזרקים מפיו דברים שצריך הוא להשתדל זמן הרבה עד ששייגם.

מז

זמן השלש סעודות בשבת. הוא יוה"כ של השבוע. כמו יוה"כ שמגלה ומטחר את הנפש מכל השנה כן שלש סעודות מגלה את כל התשוקות ואנחות הנפש שהיו מסותרות בו בכל השבוע. בכל השבוע הנפש שואפת אל על, ונאבקת במסטיני' ודורסי' כחי הגוף וטרדותיה עומדים עלי' רומסים אותה וסותרים את פי' עד שלפעמים גם קולה לא ישמע, ואין האדם יודע ושומע שיש בו נפש

שחולת אהבה. וכשבא שלש סעודות שהאיש עוזב את כל העולם ומוסר א"ע לד' מתקרב אליו ומדבר עמו, כל תשוקת הנפש יסורי' וצעקותי' של כל השבוע באים. ומתגלים. פעם מרגיש תשוקה עזה, משוך עבדך אל רצונך, ופעם כאב עצום בקרבו. הכוני ופצעוני ואנחה מתפרצת ממנו אל נא רפא נא לה. ואם מקשיב האיש לכל זעזועי וצעקות נפשו בשעה זו, ישמע את צעקת בת המלך שנאבקה ומוכה מן הרקים ופוחזים, בשעה שהיא רדופה אל אבי' וקוראה, אבי אבי הצילני מהם אליך.

מח

(מוצש"ק א' דסליחות. תרפ"ט.)

נלאיתי דבר אל בני האדם ולהכריז להם שד' הוא אלקים, קורא אני הלא ד' לנגדכם, ואף במעשיכם ובמחשבותיכם כבוד קדושתו נגלה, ובכל עולמכם עולמו של הקב"ה, ומסתירים את ראשם וכל עצמותיהם בהם, ולא ישמעו לי, בתוכיותכם ובסיבותיכם הוא מלא אף נראה, הם מעללים עלילות שוא וגשם על ומצפה לשמוע דבר מן ההדור נאה זיו העולם, (בק"ש שעל המטה הייתי עומד) צועק אני שמעו את דבר ד' איך להתנהג בכל תנועות נפשכם וגופכם אשר לפני ד' המה, אבל טחו בהבל שהעלילו, עיניהם, ובגשם שבראו, לבותם. כבר נחר גרוני, נחלשו רעיונותי, מובחרי הסתכליות נפשי כמעט נדהמו, ועומד אני להשתתק וליפול ח"ו.

שבתי בליל ש"ק מן השלחן, נלאיתי, ואין שומע לי. (התחלתי לדבר אל העולם בעצמו,) פתחתי את חלוני וראיתי את העולם והנה עד סופו עומד הוא ואדבר אל העולם בעצמו, בכל לבי קראתי לו שמע ישראל וכו' ד' אחד, וכאילו כל העולם נזדעזע ומה, תאיר ארץ מכבודיך, ברוך ד' ביום ברוך ד' בלילה וכו', אדון עולם אשר מלך וכו' לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא, וכל העולם ומלואו בולעים כל הגה קדוש היוצא דרך לבי ופי. נפשי התחזקה וכל מקור רעיונותי והרגשותי שב לחיות. ומעתה גם בבית גם בחוץ גם אם יש שומע לי גם אם אין שומע, מוטב לי לדבר תמיד אל העולם עולמו של הקב"ה, וכשהעולם יתקדש אפשר גם העם הנמצא בו עמו יתקדש. מכנף הארץ זמירות ישמיעו.

